

KARLSTADS KOMMUN

Dnr ASN-2015-271

Sid 1(23)

ARBETSMARKNADS- OCH SOCIALFÖRVALTNINGEN
Rapport 2015-11-03

**- Inför lokal överenskommelse mellan kommunen och
Arbetsförmedlingen rörande insatser för att motverka
ungdomsarbetslöshet -**

Kartläggning av befintlig verksamhet i Karlstads kommun

Bilaga 2

Dnr ASN-2015-271

1 Uppdrag och syfte

Precis som det är betydelsefullt med en gemensam bild och analys av målgruppen är det viktigt att inventera befintlig verksamhet; vad som redan görs inom kommunen, av Arbetsförmedlingen och av andra aktörer som har verksamhet för målgruppen.

Inventeringen bör omfatta exempelvis preventiva insatser i skolan för att förebygga skolavhopp, eventuella sommarjobbssatsningar, relevant verksamhet inom vuxen och yrkesutbildning med inriktning på bristyrken och i vad mån näringslivet, arbetsintegrerande företag och kompletterande aktörer inom ramen för arbetsmarknadspolitiken bedriver verksamhet för målgruppen.

Redovisningen innehåller en beskrivning av:

1. Finns det ett arbete som tar sikte på kompetensförsörjningsbehoven (i kommunen och andra arbetsgivare)?
2. Finns det tillgång till relevant vuxenutbildning?
3. Finns det parallella verksamheter?
4. Är det verksamheter som saknas?
5. Sker verksamheter i privat, ideell eller offentlig regi?

Kartläggningen är en beskrivning av ett utgångsläge som kan användas i egna uppföljningsarbetet framöver.

2 Beskrivning av nuläge

Nedan följer en redovisning av befintliga verksamheter i Karlstads kommun. Den valda ordningen som verksamheterna presenteras i beror på samarbetet mellan Hammarö- och Grums kommun. Alla de verksamheter som kommunerna har gemensamt redovisas först, därefter följer sådana verksamheter som endast finns i Karlstads kommun.

2.1 Inventering befintlig verksamhet

2.1.1 Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen Karlstad, Grums och Hammarö är en gemensam arbetsförmedlingsenhet med ett Arbetsförmedlingskontor i varje kommun.

Antal arbetsförmedlare på respektive kontor är:

Karlstad: 88

Grums: 6

Hammarö: 6

Arbetsförmedlingen ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktions-sätt genom att sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft, prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden samt bidra till att stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt.

Insatser och program

Arbetsförmedlingen erbjuder ungdomar särskilda insatser och program för att underlätta deras etablering på arbetsmarknaden. Vilka insatser eller program som kan bli aktuella beror på vilket behov den unga har av att rustas inför arbetsmarknaden. Nedan ges **exempel** på insatser som kan ges till den unge utefter behov.

Sökande i program med aktivitetsstöd

Förberedande utbildning: i syfte till att underlätta den arbetssökandes val av arbete ska de förberedande eller orienterande utbildningarna, som kan vara upphandlade eller om särskilda villkor är uppfyllda ges inom det reguljära utbildningsväsendet, vara av vägledande, rehabiliterande eller orienterande karaktär. Folkhögskolesatsningen är ett exempel på en förberedande utbildning. Utbildningsinsatsen riktas till målgruppen arbetssökande mellan 16-24 år samt för arbetssökande som fyllt 25 år inom jobb- och utvecklingsgarantin. För båda målgrupperna gäller att deltagare saknar slutbetyg från grundskolan och/eller gymnasiet.

Arbetsmarknadsutbildning: yrkesinriktad utbildning som Arbetsförmedlingen upphandlar av olika utbildningsanordnare.

Arbetspraktik: yrkesutövning under handledning som utförs på en arbetsplats med ändamål på yrkesorientering, yrkespraktik eller arbetslivserfarenhet. Praktiken får pågå i högst tre månader hos samme arbetsgivare och får anvisas från den dag personen fyller 20 år. Unga funktionshindrade och den som uppbär inkomstrelaterad ersättning från arbetslöshetskassa kan få arbetspraktik innan de fyllt 20 år.

Stöd till start av näringsverksamhet: Program med aktivitetsstöd vid start av näringsverksamhet som kan lämnas under sex månader för den som är aktuell att starta näringsverksamhet.

Jobbgaranti för ungdomar: aktivitet för ungdomar som fyllt 16 men inte 25 år och under en period om tre sammanhängande månader varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen.

Förberedande insatser: aktiviteter inom vägledning och platsförmedling. I syfte att underlätta den arbetssökandes val av arbete ska de individuellt utformade aktiviteterna vara av vägledande, rehabiliterande eller orienterande karaktär och ska särskilt användas för den som behöver förbereda sig för ett annat arbetsmarknadspolitiskt program eller ett arbete.

Jobb- och utvecklingsgaranti: individuellt utformad åtgärd i anslutning till att den sökande blir utförsäkrad och ungdomar som varit inskrivna i Jobbgaranti för ungdomar under 15 månader.

Anställningsstöd

- Vid anställning av personer som har svårigheter att få ett reguljärt arbete, får arbetsgivaren ekonomiskt stöd i form av skattekreditering, Anställningsstöd, under en begränsad period.
- Särskilt anställningsstöd. Anställningsstöd som lämnas till arbetsgivare vid anställning av personer som har fyllt 20 år och där personen har avslutat minst fas 1 inom Jobb- och utvecklingsgarantin. Anställda med Särskilt anställningsstöd omfattas inte av lagen om anställningsskydd (LAS).
- Förstärkt särskilt anställningsstöd. Särskilt anställningsstöd med förstärkt handledningsstöd som lämnas till arbetsgivare vid anställning av personer som har fyllt 20 år och där personen deltar i sysselsättningsfasen inom Jobb- och utvecklingsgarantin.
- Instegsjobb. Anställning med särskilt anställningsstöd, som ska kombineras med studier inom ramen för svenskundervisning för

invandrare (SFI), där målgruppen är nyanlända invandrare som beviljats uppehållstillstånd under de senaste 18 månaderna och som är arbetslösa och anmälda hos den offentliga arbetsförmedlingen. Anställda med särskilt anställningsstöd i form av Instegsjobb omfattas inte av lagen om anställningsskydd (LAS).

Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga: denna målgrupp kan utifrån behov och arbetsförmåga erbjudas olika typer av utvecklings- och trygghetsanställningar samt offentligt skyddat arbete.

- Lönebidrag omförhandlas varje år och kan lämnas i högst fyra år. Anställningen kan vara inom den privata eller offentliga sektorn.
- Offentligt skyddat arbete, OSA. Anställning hos offentliga arbetsgivare i rehabiliterande syfte där målgruppen utgörs av arbetslösa med socialmedicinsk funktionsnedsättning, personer med långvarig psykisk sjukdom samt arbetslösa som omfattas av LSS (lagen om stöd och service). Under tiden betalas lön till den anställde.
- Utvecklingsanställning. Anställning i form av arbete i kombination med andra insatser som möjliggör utveckling av arbetsförmågan, där målgruppen är personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och som står långt från arbetsmarknaden. Anställningen varar längst tolv månader.
- Trygghetsanställning. Anställning, som ett alternativ till skyddat arbete hos Samhall, där målgruppen är personer som har omfattande funktionsnedsättning, stora begränsningar i arbetsförmåga och därmed stora svårigheter att få anställning med annat stöd eller annan insats. Trygghetsanställning kan komma till stånd hos alla kategorier av arbetsgivare, utom Samhall.
- Utvecklingsanställning Samhall. Utvecklingsanställning inom kulturarvsområdet, anställning hos Samhall. Se beskrivning Kulturarvslyftet.

Nystartsjobb: anställning för personer som stått utanför arbetslivet länge samt för nyanlända invandrare, där arbetsgivare som bedriver affärsverksamhet får ekonomisk ersättning motsvarande arbetsgivaravgiften.

- Särskilt nystartsjobb. En särskild form av Nystartsjobb där målgruppen är långtidssjukskrivna och personer med sjuk- eller aktivitetsersättning.

Yrkesintroduktionsanställning: ger ungdomar mellan 15 och 24 år möjlighet att lära sig ett yrke och få hjälp av en handledare samtidigt som de har ett jobb med lön. Minst 15 procent av tiden ska bestå av utbildning eller handledning. För den delen betalar arbetsgivaren ingen lön. För att kunna få en yrkesintroduktionsanställning ska ungdomarna ha varit arbetslösa i minst tre månader eller sakna yrkeserfarenhet för det aktuella jobbet. Arbetsgivaren får ekonomiskt stöd när de erbjuder ungdomar yrkesintroduktionsanställning. För att arbetsgivaren ska kunna få stödet måste det finnas ett centralt kollektivavtal för yrkesintroduktion, eller ett hängavtal till ett centralt kollektivavtal, i den aktuella branschen.

Övrigt

Stöd och matchning: en tjänst för den som behöver intensivt och individuellt anpassat stöd i jobbsökande. Tjänsten ges av privata aktörer som har avtal med Arbetsförmedlingen. Här får man handfast hjälp på vägen till ett arbete och stödet anpassas till behov. Stödet kan vara både verktyg i jobbsökande och hjälp att knyta kontakter med arbetsgivare.

Introduktion till arbete: målgruppen för tjänsten är arbetssökande, som anses vara i behov av förberedande aktiviteter innan de kan tillgodogöra sig några av Arbetsförmedlingens övriga insatser och program. De aktiviteter som ingår i denna tjänst ska ha fokus på att stimulera arbetsförmågan och ha en tydlig koppling till arbete.

Ung framtid (EU-projekt): EU-medel ska finansiera aktiviteter såsom praktik och lärlingsinsatser för unga 16-24 år. Dessa särskilt riktade insatser för att minska ungdomsarbetslösheten har tydligt arbetsgivarfokus och innebär ett intensifierat matchningsarbete.

EU-kommissionen har tilldelat medel till särskilt riktade insatser för att minska ungdomsarbetslösheten i hela Europa, det så kallade *Sysselsättningsinitiativet för unga*. Medlen ska finansiera aktiviteter såsom bland annat praktik och lärlingsinsatser. Det innebär ett tydligt arbetsgivarfokus och ett intensifierat matchningsarbete. Projektet ska utgöra en förstärkning för utveckling av medlemsländernas så kallade ungdomsgarantier i regionerna; Mellersta Norrland, Norra Mellansverige, och Sydsverige där arbetslösheten är cirka 25 procent. Målgrupp: 16-24 år

Specialister och specialfunktioner: på Arbetsförmedlingen finns specialister inom arbetslivsinriktad rehabilitering såsom arbetsterapeuter, psykologer, socialkonsulenter och audionom/specialpedagog. med inriktning hörsel, synspecialist och dövkonsulent. De arbetar med arbetssökande, anställda och arbetsgivare på uppdrag av en arbetsförmedlare. Det finns också konsulenter som erbjuder särskilt och individuellt anpassat introduktions- och uppföljningsstöd till arbetssökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det särskilda stödet utförs av en SIUS-konsulent med kompetens i introduktionsmetodik och ges till arbetssökande som är i behov av ett individuellt stöd för att finna, få och behålla eller återgå

i arbete. Stödet ges inför en anställning. Målet för SIUS-insatsen ska vara ett lönearbete på den reguljära marknaden.

Kommande insatser, 90-dagarsgarantin: genom införandet av insatserna utbildningskontrakt och traineejobb samt nya förutsättningar för samverkan med kommunerna, har ett första steg i riktningen mot en 90-dagarsgaranti tagits.

Bristyrken: Två gånger per år gör Arbetsförmedlingarna i länet bedömningar av läget för cirka 200 yrken. Bedömningarna gäller på ett års sikt. I separat bilaga (1) angående bristyrken presenteras de yrken där Arbetsförmedlingen i Karlstad bedömt stor brist respektive viss brist.

Arbetet med ungdomar på Arbetsförmedlingen på vår arbetsförmedlingsenhet

Dag 1-90

När en ungdom anmäler sig som arbetssökande erbjuder Arbetsförmedlingen olika seminarier/webbinarier i att skriva ansökningshandlingar, tips och råd i att söka arbete, genomföra anställningsintervju samt hitta lediga arbeten att söka. Arbetsförmedlingen erbjuder även yrkesvägledning samt information om att arbeta eller studera utomlands. Arbetsförmedlingen bjuder också in arbetsgivare och arbetssökande till så kallade rekryteringsträffar. Under de första 90 dagarna ligger tyngdpunkten på att den arbetssökande själv söker och finner arbete med den stöttning som beskrivits ovan.

Efter 90 dagar

På den lokala arbetsförmedlingsenheten arbetar sju arbetsförmedlare med Jobbgarantin för ungdomar. När den unge varit anmäld som arbetssökande under 90 dagar erbjuds plats i Jobbgarantin för ungdomar. Då öppnas också möjligheten till de flesta insatserna. Något som är vanligt förekommande är stöd och matchning, praktik samt i förekommande fall introduktion till arbete.

Efter 15 månader i Jobbgaranti för ungdomar

Den unge erbjuds plats i Jobb- och utvecklingsgarantin. Ny arbetsförmedlare träder in. Här är alla insatser öppna för målgruppen.

Arbetsförmedlingens särskilda uppdrag för unga med funktionsnedsättning

Verksamhet för unga med funktionshinder innebär att Arbetsförmedlingen samverkar med skolan för att genom vägledning och information underlätta

övergång från skola till arbetsliv för den som har ett funktionshinder och har fyllt 16 år men inte 30 år.

Arbetsförmedlingen samverkar också med Försäkringskassan för att öka möjligheterna till egen försörjning genom förvärvsarbete för den som får aktivitetsersättning enligt Socialförsäkringsbalken.

Arbetet med det särskilda uppdraget och skolsamverkan på vår arbetsförmedlingsenhet

På den lokala arbetsförmedlingsenheten är det idag tre arbetsförmedlare och en SIUS-konsulent som arbetar med det särskilda uppdraget. I Skolsamverkan är det en av dessa tre arbetsförmedlare som samarbetar med skolan, tillsammans med tre SIUS-konsulenter.

I det särskilda uppdraget för unga med funktionsnedsättning finns ett särskilt AR-team (arbetspsykolog, socialkonsulent, arbetsterapeut) som är knutna till uppdraget.

I Karlstad har Arbetsförmedlingen tillsammans med gymnasieskolan, Försäkringskassan och LSS samverkat för att ta fram dokument och rutiner för att skolsamverkan ska fungera så bra som möjligt. Det har varit en grupp med personal från respektive myndighet som utarbetat dokument (anmälan med samtycke, informationsmaterial från överlämnande skola och kartläggningssblankett) och en ledningsgrupp för hur arbetet ska bedrivas. Den sistnämnda gruppen träffas fortfarande två gånger/år och arbete med skolsamverkan är under fortsatt utveckling.

Så här jobbar Arbetsförmedlingen:

Gymnasieskolan informerar elever med funktionsnedsättning (som påverkar arbetsförmågan) om möjlighet till möte med Arbetsförmedlingen och/eller Försäkringskassan. Vid intresse för möte skickas anmälningsblankett till Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Detta skickas under höstterminen/avgångsåret. Skolan bedömer vilken myndigheter som är aktuell och avgör internt vem som håller i sammankallandet.

Arbetsförmedlingen kontaktar skolan för tidsbokning. Kartläggningmöte sker hösten åk 3 för elever med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen/Försäkringskassan kommer vid mötet tillsammans med elev och mentor att ställa frågor för att få kunskap om eleven. Utredning av funktionsnedsättning, intyg om specifika kurser och praktiksammansättning ska bifogas vid detta möte.

Målsättningen är att det andra mötet när inskrivning på Arbetsförmedlingen är aktuellt ska ske senast den 30 mars avgångsåret (samordning sker här med Försäkringskassa för de elever som behöver söka aktivitetsersättning). I samband med detta möte görs en fortsatt planering utifrån elevens behov. De

elever som är eller har varit ute i praktik och det har fungerat får möjlighet att få stöd av SIUS-konsulent redan innan skolan slutar.

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och LSS deltar vid föräldramöten och informationer vid behov.

För de elever som är ute i skolpraktik så påbörjar SIUS-konsulenterna uppföljning redan innan skolan är slut. Arbetsförmedlingen tar reda på om möjlighet till anställning. I de fall där det inte blir anställning så söker SIUS efter ny arbetsgivare med rekryteringsbehov.

De ungdomar där det är klart att ungdomen klarar ett arbete men behöver fördjupat stöd i att finna, få och behålla ett arbete kommer erbjudas fortsatt SIUS-stöd efter avslutad utbildning. För de ungdomar där det är oklart vad de klarar, både i arbetstid och arbetsuppgifter, sker ett fortsatt samarbete med Försäkringskassan om den unge har sökt aktivitetsersättning och i annat fall med planering med sin arbetsförmedlare. I denna planering används de insatser och program som finns inom Arbetsförmedlingen. De ungdomar där Arbetsförmedlingen ser (sista året på gymnasiet) att steget till planering på Arbetsförmedlingen blir för stort får information om verksamheter som Horisont och Samspelets projekt Stegen. Studiebesök bokas och eleven själv avgör om de tror att dessa verksamheter kan vara ett bra första steg.

2.1.2 Första linjen (Landstinget)

Första linjen riktar sig till barn och unga mellan 6 och 20 år och som har lindrig ohälsa. Första linjen erbjuder bland annat samtal, antingen individuellt eller tillsammans med föräldrar. De erbjuder också kartläggning tillsammans med individen, där de reder ut personens problem, ger en första bedömning av hur det ser ut i bland annat hemmet eller vad man har för umgänge.

2.1.3 Ungdomsmottagningen Druvan

Till Druvan kan ungdomar från 13 till och med 22 års ålder vända sig med frågor om till exempel oro, stress eller droger. På mottagningen finns barnmorskor, killsjuksköterska, kuratorer och läkare. Personalen har tystnadsplikt och alla besök är gratis.

2.1.4 Värmlands framtid Karlstad (Lokalt projekt)

Värmlands framtid är ett Karlstadbaserat projekt som startade i juni 2015 och sträcker sig till december 2017. Projektet riktar sig till ungdomar med ofullständiga gymnasiebetyg i åldrarna 18 till 24 år. De unga ges möjlighet att delta via enheten Unga vuxna (socialtjänsten), Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Deltagarna har möjligheten att tacka ja eller nej till att delta i projektet, detta för att öka deras känsla av delaktighet. Ungdomarna

ska känna sig inkluderade i sina egna liv och målsättningar. Verksamheten erbjuder deltagande i gruppträffar tre gånger i veckan samt ett enskilt samtal en gång per vecka. Det finns ingen tidsgräns för hur länge en person kan delta, dock som längst tills de fyllt 25 år eller till projektets avslut. Projektorganisationen samarbetar med vuxenutbildningar och Arbetsförmedlingen.

2.1.5 Samspelet (samordningsförbundet)

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Värmlands läns landsting samt kommunerna Hammarö, Grums, Kristinehamn och Karlstad samverkar i Samspelet som är ett finansiellt samordningsförbund. I Samspelet drivs projekten Stegen och Porten.

Stegen vänder sig till personer i åldrarna 18-61 år med behov av samordnade insatser från två eller flera parter. För att få delta i Stegens program krävs att myndighetsbeslut. Verksamheten är lokaliserad på Orangeriet och projektägare är Karlstad kommun. Syftet är att erbjuda deltagarna en tydlig och effektiv rehabiliteringsprocess. I Stegen finns möjlighet att få tillgång till: aktiviteter för att stärka självkänsla och självförtroende, måleri, mindfulness, meditation, samtalsstöd, hälso- och friskvårdsaktiviteter, jobbcoaching, utredningar¹, arbetsprovning/träning och praktik.

Porten vänder sig till unga i åldrarna 18-29 år² med diagnostiserad funktionsnedsättning. Vägen in till Porten för en deltagare gå antingen via en socialsekreterare, Försäkringskassan, Landstinget eller Arbetsförmedlingen. Porten fungerar som ett stöd för både deltagare och arbetsgivare på vägen ut till en hållbar arbetssituation. I så stor utsträckning som möjligt styr deltagarens intresse vilket arbete som erbjuds. Deltagaren får redskap för att handskas med livet så att hela vardagssituationen fungerar. Verksamheten är lokaliserad hos Arbetsförmedlingen som också är projektägare. Kommunen bidrar med personal i verksamheten.

2.1.6 Molkoms Folkhögskola

Molkoms folkhögskola finns i Molkom och Karlstad. Skolan har ett väl etablerat samarbete med olika aktörer på lokal, nationell och internationell nivå. De arbetar med kompetenshöjande insatser inom ramen för behörighetsgivande studier, yrkesförberedande studier samt yrkesutbildningar. Dessutom har de specifika uppdrag gällande bland annat filmproduktioner, kompetensmatchning och personalfrämjande insatser.

Folkhögskolan är en flexibel skolform som har förutsättningar att anpassa sig utifrån de samhällsbehov som finns såväl när det gäller att etablera verksamheter på specifika orter som att erbjuda specialanpassade utbildningar utifrån den enskilda individens behov och förutsättningar. Folkhögskolan också stor vana av att starta upp projekt och insatser med kort varsel.

¹ Exempelvis neuropsykiatrisk utredning eller funktionsbedömning.

² Efter årsskiftet kommer även personer i åldrarna 30-61 år att ingå i målgruppen.

2.1.7 Communicare (civila samhället)

Communicare är en ideell förening som arbetar för att unga människor ska göra det de vill. Föreningen jobbar med att stimulera entreprenörskap, handlingskraft, motivation och eget ansvar hos unga män och kvinnor. Föreningen hjälper unga att ta reda på vad de vill, sätta mål, ta fram sina resurser, bli mer handlingskraftiga och nå resultat. Communicare riktar sig till 16-35 åringar som letar efter en förändring i sin ”yrkesmässiga sfär”.

2.1.8 Feriearbete inom Karlstads kommun (Gymnasieförvaltningen)

Karlstad kommun erbjuder feriearbete till de elever som gått ut nian och som fyllt 16 år före den 1 juni, samt till elever som går första och andra året på gymnasiet. Ungdomar som söker feriearbete måste vara folkbokförda i kommunen. Feriearbeten finns inom flera olika områden och under flera perioder under sommaren, och omfattar maximalt 90 timmar. Ungdomarna får lämna önskemål om period, geografiskt område samt arbetsuppgifter, och önskemålen tillgodoses i mån av plats. Arbetet ska betraktas som en blandning mellan praktik och sommarjobb, vilket innebär att den unge ”går bredvid” en handledare och inte får ersätta ordinarie personal. Feriearbetet är organiserat under Gymnasieförvaltningen men ska under hösten överföras till arbetsmarknads- och Socialförvaltningen.

2.1.9 Skolornas elevhälsa samt studie- och yrkesvägledning (Barn- och ungdomsförvaltningen och Gymnasieförvaltningen)

Elevhälsan omfattar specialpedagogiska, medicinska, psykosociala och psykologiska insatser och ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Elevhälsan ska, tillsammans med skolledning och övrig skolpersonal, arbeta för att identifiera och undanröja hinder för elevers lärande och utveckling.

Inom elevhälsan arbetar skolsköterskor, skolläkare, skolkurator, skolpsykolog och personal med specialpedagogisk kompetens för att se till att alla elever mår bra och har en god arbetsmiljö. Eleverna kan vända sig till elevhälsan om de mår dåligt eller vill ha någon att prata med. Elevhälsan hjälper också till att utreda eventuella behov av särskilt stöd. Elevhälsan följer elevernas hälsa, lärande och utveckling. Skolsköterskan genomför regelbundna hälsobesök vilka utgår från ett helhetsperspektiv, där livsstilsfrågor, levnadsvanor, relationer, trivsel och skolsituation tas upp. Hälsobesöken ger en god översyn av elevernas hälsa och ser till så att alla elever trivs och har det bra i skolan.

Det finns även Studie- och yrkesvägledare som hjälper elever om de vill veta mer om de inriktningar, profiler och valbara kurser de har att välja på. Elevernas val påverkar deras möjligheter till framtida studier och yrken. Studie- och yrkesvägledare kan också hjälpa eleverna att anpassa kurser efter

deras behov och ge råd. Syftet med vägledningen är att ge elever den insikt de behöver för att själva kunna göra rätt val i framtiden

2.1.10 Det Kommunala Aktivitetsansvaret För Unga (KAA, Gymnasieförvaltningen)

Det kommunala aktivitetsansvaret är reglerat i lag och innebär att kommunen har ett ansvar för aktiviteter och administrativ uppföljning av de unga som avbryter sina gymnasiestudier i förtid, alternativt avslutar gymnasiestudierna utan fullständiga betyg. Ansvaret sträcker sig upp till att ungdomen fyller 20 år. Idag är det samma organisation som bedriver verksamheten Horisont som ansvarar för Karlstads kommuns aktivitetsansvar.

2.1.11 NotSchool (Gymnasieförvaltningen)

NotSchool är en verksamhet som vänder sig till de ungdomar som har svårt att vara i skolan. Det kan vara p.g.a. psykisk ohälsa som till exempel panikångestattacker, social fobi, eller svårigheter kopplade till autism, det kan vara smärtproblematik som gör att man inte orkar med en vanlig skolgång. Hos NotSchool kan ungdomar gå redan från högstadieåldern till i normalfallet 20 års ålder. De kan ibland få förlängningar beviljade som gör att en del elever fortsätter till dem är 21 år. Hos NotSchool får ungdomarna en mentor som de har daglig kontakt med. De träffas även en gång per vecka antingen hemma, eller på skolan beroende på vad ungdomen har behov av. Dessutom får ungdomen hjälp att ta fram ett studieupplägg som antingen bygger på distansstudier, eller studier i skolan individuellt med läraren, eller i liten grupp någon/några gånger i veckan. Dessa varianter går även att kombinera. Ungdomarna kan också ha praktik.

NotSchool hjälper ungdomar att ha kontakt med myndigheter och vården. De arbetar med både kortsiktig och långsiktig planering tillsammans med ungdomarna. NotSchool börjar arbetet där varje enskild individ befinner sig och arbetar sedan för att normalisera deras livssituation så mycket som möjligt, i det tempo de själva klarar. I dagsläget har de ca 70 elever inskrivna i verksamheten. De har även ett mycket bra resultat där ca 90 % av ungdomarna efter tiden hos NotSchool går över till ordinarie verksamhet (studier/arbete).

2.1.12 Horisont (Gymnasieförvaltningen)

Horisont är en verksamhet för unga i åldrarna 16 till 24 år som är i ett utanförskap eller riskerar att hamna där i och där hög psykisk ohälsa är vanligt förekommande. De är folkbokförda i Karlstads kommun och som av olika anledningar har ofullständiga betyg från gymnasiet. Verksamheten är organiserad under gymnasieförvaltningen. Det krävs inte att den unge är inskriven hos någon myndighet för att ta del av Horisont. Aktiviteterna har

fokus på hälsa, studier samt arbete och sker enskilt och/eller i grupp. Målet är att unga ska bli bättre rustade att komma ut i arbetslivet. En förutsättning för att nå målen är den unges egen motivation och deltagande. Deltagare får genom sina handledare en bredare kunskap om olika utbildningsmöjligheter samt orientering mot praktiskt arbete. Detta sker på olika sätt, exempelvis via föreläsningar, studiebesök, studiepraktik och yrkespraktik.

2.1.13 Jobbcenter (Arbetsmarknads- och socialförvaltningen)

Jobbcenters verksamhet är uppdelad i unga och äldre, ungdomsverksamheten riktar sig till personer mellan 18 och 24 år. De erbjuder gruppträffar, enskilda coachsamtal och praktik. De tillhandahåller även de så kallade 200-jobben, vilka oftast leder till ökad trygghet (exempelvis genom lön), är bra för CV:t och mer kunskap som kan leda till arbete eller studier. För att få tillgång till 200-jobben krävs beslut om försörjningsstöd och möjlighet till anställningsstöd hos Arbetsförmedlingen. Verksamheten erbjuder också något som kallas för skrivstuga, vilket innebär att deltagarna kan få hjälp att skriva CV:n. För att få tillgång till Jobbcenters insatser krävs biståndsbeslut eller via samarbete med Arbetsförmedlingen.

2.1.14 Familjeavdelningen (Arbetsmarknads- och socialförvaltningen)

Inom Familjeavdelningens behandlingsenhet kan unga mellan 15 och 18 år efter biståndsbeslut erbjudas samtalsstöd och individuell behandlingsinsats. Stöd i form av kontaktperson kan också erbjudas. I samverkan med skolförvaltningarna tillhandahålls en dagverksamhet för ungdomar som riskerar att placeras utanför hemmet. Vid brott kan den unge ges ungdomsvård och ungdomstjänst inom Familjeavdelningens verksamhet, beroende på tingsrättsdom. Inom avdelningen finns också Familjehuset som stödjer familjer med barn och ungdomar i åldrarna 0 till 20 år. Exempelvis erbjuds ungdomsbehandling samt stödgrupper för att hitta nya sätt att handskas med tillvaron.

2.1.15 Enheten Unga Vuxna inom Avdelningen för integration, försörjningsstöd och arbete (Arbetsmarknads- och socialförvaltningen)

Avdelningen för integration, försörjningsstöd och arbete (IFA) startade hösten 2013 en enhet för unga vuxna, i åldersgruppen 18 till 25 år. Enheten har ansvar för all myndighetsutövning för målgruppen och arbetar utifrån socialtjänstlagen, lagen om vård av unga (LVU) och lagen om vård av missbrukare (LVM). Enheten tillkom utifrån en inventering av hur målgruppen kan mötas på ett professionellt och effektivt sätt med den unges behov i fokus. Helhetsperspektivet är centralt; tanken är att den unge ska möta ett fåtal handläggare samt att risken att ”hamna mellan stolarna” ska minimeras. Enhetens handläggare utreder och beslutar om insatser. De kan till exempel besluta om insatser på Jobbcenter, Värmlands Framtid eller Samspelet.

2.1.16 Enheten för arbetsrehabilitering och sysselsättning (Vuxenavdelningen)

Enheten riktar sig till personer som har psykisk ohälsa (till exempel ADHD, sömnproblem, självupplevd ohälsa), med eller utan en beroendeproblematik. De arbetar med individuella planeringar och genom praktisk handledning, samordning och arbetsterapeutiska insatser är målet att deltagaren ska närma sig arbete eller studier, eller få en regelbunden sysselsättning. Enheten har olika verksamheter, Aktivitetscenter, Arbetsrehabilitering Sandbäcken och Killstad samt Arbetsrehabilitering, stöd i arbete. Aktivitetscenter är uppdelad i tre grupper för att möta upp olika behov, bland annat finns ungdomsgruppen som riktar sig till personer mellan 18 och 30 år. Deltagarna erbjuds sysselsättning utifrån fem olika aktiviteter där fokus ligger på aktivitet efter egen förmåga. För att få komma till enheten och delta i de olika insatserna och åtgärderna som erbjuds, krävs ett beslut från en socialsekreterare.

Enheten för arbetsrehabilitering och sysselsättning erbjuder även arbets-
träningsplatser samt några sysselsättningsplatser hos deras externa
samarbetspartners.

2.1.17 Solaenheten-Solareturen (Arbetsmarknads- och socialförvaltningen)

Grundförutsättningen för att en person ska beviljas arbetsprövning på Solareturen är att ett bistånds beslut från handläggare fattats. Arbetsprövningen syftar till att kartlägga/utreda deltagarens fysiska, psykiska och sociala arbetsförmåga genom att pröva verkliga arbetsuppgifter. Målet är att få en uppfattning om deltagarens styrkor, svagheter och behov inför en fortsatt planering inom Arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Beslut att arbetspröva på Solareturen tas för högst 6 månader, men kan förlängas så länge behovet bedöms finnas kvar. Deltagare kan vara allt från 20 år till 65 år, det finns inte några specifika ungdomsinsatser eller åtgärder. Deltagarna får arbeta utifrån deras egen förmåga, vilket kan vara 2 timmar om dagen eller 8 timmar om dagen.

2.2 Svar på specifika frågor

Nedan besvaras fem analysfrågor som Dua (delegationen för unga till arbete) ställt i anvisningarna.

2.2.1 Finns det ett arbete som tar sikte på kompetens- försörjningsbehoven (i kommunen och andra arbetsgivare)?

Ur kommunens perspektiv:

I Karlstads kommun arbetar ca 7000 personer och det finns ca 600 yrkestitlar. Det är således en stor arbetsgivare och kontinuerligt arbete med kompetensförsörjning krävs.

Enligt Arbetsgivarenheten finns det ett pågående arbete som tar sikte på kompetensförsörjningsbehoven i Karlstads kommun. Var femte år sker en kartläggning av rekryteringsbehoven som ligger till grund för en prognos. Idag är framförallt lärare och vårdpersonal svåra att rekrytera, men också socionomer på senare tid. Det är viktigt att identifiera vilka arbetsplatser som kommer att behöva mer eller ny personal, men det är även viktigt att rekrytera rätt person till rätt plats.

Enligt Arbetsgivarenheten på Karlstads kommun är det viktigt att attrahera långsiktigt. Karlstads kommun vill bland annat att mellanstadieelever ska få möjlighet att vara med under en arbetsdag för att de ska få en inblick i vad kommunen gör. För de elever som går i årskurs 8 har kommundirektören beslutat att alla förvaltningar ska vara med på yrkesmässan samt ta emot praktikanter. På yrkesmässan får elever i årskurs 8 träffa personer som representerar olika yrken. Mässan i likhet med praktiken, syftar till att underlätta elevens gymnasieval. Idag tar den kommunala verksamheten emot ca 280 praktikanter av ca 600 elever som vill ut i praktik. Barn- och ungdomsförvaltningen tar emot merparten.

Anledningen till varför kommunen tycker att det är viktigt att elever får en inblick i vad Karlstad kommun arbetar med är bland annat för att försöka etablera en positiv syn på att arbeta i kommunen. Även arbetet kring gymnasieelever handlar om att försöka få dem intresserade av att arbeta i kommunen genom till exempel feriearbete, yrkesdagar och gymnasieforum. Till de studenter som finns i Karlstads kommun erbjuds bostadsgaranti, bra välkomnande av nya studenter och kontaktgaranti för att försöka göra Karlstad kommun som arbetsgivare mer attraktiv. De personer som söker arbete försöker kommunen locka genom att ha bra rekryteringsannonser.

Ur Arbetsförmedlingens perspektiv:

Mellan kommunen och Arbetsförmedlingen finns det idag inte något långsiktigt strategiskt arbete som tar sikte på kompetensförsörjningsbehoven. Det som finns är det samarbete som uppstår vid enskilda rekryteringar. Arbetsförmedlingens prognosarbete där arbetsgivare intervjuas om hur de ser på sina framtidsutsikter är ett arbete som genomförs 2 ggr/år och tar sikte på vilka kompetensbehov som arbetsgivarna bedömer att de har på lite längre sikt.

En ambition är att, när en elev har gått en gymnasielinje ska eleven efter avslutade studier få ett jobb inom det han eller hon har studerat. Utbildningsplatser med innehåll och inriktning ska matcha arbetsmarknadens behov.

2.2.2 Finns det tillgång till relevant vuxenutbildning?

Vuxenutbildningen Karlstad-Hammarö är huvudman för alla kurser och utbildningar på grundläggande och gymnasial nivå, vilka tillhandahålls av olika utbildningsanordnare.

Inför planeringen av vuxenutbildningar tar förvaltningen del av Arbetsförmedlingens nationella analyser samt träffar lokala ”prognosmakare” på myndigheten. På Vägledningstorget fångas utbildningsönskemål från arbets sökande in. Vuxenutbildningen har två delar som styrs enligt skollagen - att dels möta elevernas önskemål/behov, dels bidra till kompetensförsörjning inom bristyrken. Se separat bilaga (1) angående bristyrken. Två gånger per år gör Arbetsförmedlingarna i länet bedömningar för cirka 200 yrken. Bedömningarna gäller på ett års sikt.

2.2.3 Finns det parallella verksamheter?

Efter en inventering av befintliga verksamheter i Karlstads kommun har vi kommit fram till att vi inte ser några parallella verksamheter som medför onödigt dubbelarbete. Där emot finns verksamheter som har liknande inslag och målgrupper. Det råder lite olika uppfattning i denna fråga, vissa uppfattar exempelvis att Värmlands framtid och Horisont har stor överensstämmelse. Horisont (2.1.12) och Värmlands framtid (2.1.4) är de verksamheter som bedriver ett visst parallellt arbete. Målgrupperna är delvis de samma, exempelvis åldersspann och att ungdomarna har ofullständiga betyg. Det finns dock skillnader, exempelvis hur nära ungdomarna står arbetsmarknaden. Horisont riktar sig till ungdomar som står längre från arbetslivet än de som finns hos Värmlands framtid. En annan faktor som skiljer dem åt är att Horisont är en permanent verksamhet och Värmlands framtid är ett projekt.

2.2.4 Saknas någon verksamhet?

Brister och behov enligt Arbetsförmedlingen

- Verksamhet för de ungdomar som inte tillhör målgruppen för LSS (som har andra funktionsnedsättningar) och som inte klarar ett arbete och arbetsmarknadens krav. Förslag: Sysselsättningsplatser för denna målgrupp och bra rutiner för samarbete. Till vem och vart vänder vi oss?
- Bra rutiner och ett nära samarbete med kommunen. Idag har vi ungdomar där Arbetsförmedlingen bedömt att den unge inte står till arbetsmarknadens förfogande men inget bra samarbete för att hjälpa den unge till rätt/stöd insats.
- Då den unge anmäler sig som arbetssökande behövs en mer individuell och tät kontakt de första 90 dagarna. Dels för att på ett tidigt stadium kunna utröna vilka som är mer självgående och vilka som är i behov av mer stöttning, för att kunna sätta in rätt insats, coachning tidigt. I det sammanhanget skulle man kunna fånga upp de ungdomar som har kontakt med kommunen för att inleda ett arbete tidigt kring den unge.
- Arbetsförmedlingen behöver fortsätta utveckla samarbete med gymnasieskolan för att alla ungdomar med funktionsnedsättning som vill skall få möjlighet tillstöd tidigt. Detta utvecklingsarbete pågår.
- Arbetsförmedlingen ser behovet av ett "ungdomshus" där alla myndigheter arbetar tillsammans, en väg in. Det skall inte finnas ditt eller mitt bord, alla har ett gemensamt ansvar att tillsammans hjälpa varje ungdom, kroka arm och ha kundfokus. För detta krävs rätt inställning och prestigelöshet.
- En svårighet som kommunens KA-ansvarig upplever är att få tag på ungdomarna som har gått ur gymnasieskolan med ofullständiga betyg. Att söka ungdomarna via telefon och/eller brevlades ger mycket litet resultat. En idé skulle kunna vara att öka samarbetet mellan kommunens KA-ansvarig och arbetsförmedlingen när den unge eventuellt kommer till arbetsförmedlingen efter avslutad studiegång och anmäler sig arbetslös. Där skulle handläggaren på AF kunna fråga om hen varit i kontakt med kommunens KA-ansvarig om inte så skulle en kontakt kunna upprättas.

Reflektion:

Inga fler projekt med kartläggning, friskvård då det redan finns ett flertal. Det som behövs är kontakter och bra samarbete med näringslivet, att det finns personer som har det som uppdrag att ta hem arbeten och praktikplatser, både inom kommunen och privata näringslivet. Ett långsiktigt arbete med detta tror Arbetsförmedlingen behövs för alla ungdomar. Att det finns en bank med arbetsplatser så att varje ungdom som är redo att gå ut på

praktik ska ha möjlighet att göra det. Ibland behövs det mer tid och insatser innan den unge är redo men många gånger är det praktik som behövs för att få erfarenhet och referenser för att komma in på arbetsmarknaden.

Brister och behov enligt Horisont

Inom verksamheten Horisont har ett behov av utökning identifierats. Därför har en ESF-projektansökan tagits fram i syfte att ansöka om medel för att starta projektet Ung Horisont med inriktning mot 15 till 20-åringar. Beslut om medel lämnas i december. Anledningen till projektansökan är bland annat att Värmland tillhör ett av de områden i EU som har högst ungdomsarbetslöshet och ett högt antal unga som inte fullföljer en gymnasieutbildning (ESF-projektansökan, 2015). Forskning visar att en gymnasieutbildning är en viktig förutsättning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Låg utbildningsnivå och arbetslöshet är även starkt förknippat med ohälsa. Projektet ska fokusera på att ungdomar ska få bättre hälsa och personlig utveckling, ökad kunskap om studier, arbete och samhälle och oavsett kön, funktionsförmåga eller bakgrund. Om denna ESF-projektansökan beviljas innebär det att Värmlands framtid ej får arbeta med ungdomar under 20 år.

Brister och behov enligt Samspelet

Samordningsförbundet Samspelet anser att:

- Det finns en gråzon mellan habilitering och rehabilitering, till exempel om en ungdom inte uppfyller alla krav för rehabilitering men inte vill till habilitering, vad händer då?
- Det är även brist på insatser/åtgärder för de som är långt från arbetsmarknaden.
- Även brister för de som har missbruk eller blandmissbruk (psykisk ohälsa + missbruk).
- Arbetsprövningsplatser saknas för individer som till exempel bara kan arbeta 10 %.
- Det finns brister i personalens kompetens för att kunna samverka. Alla anställda skulle behöva en viss insyn i andras arbetsuppgifter för att bättre kunna samarbeta och få ett smidigt flöde.

Brister och behov enligt Unga vuxna:

Inom Unga vuxna upplever handläggare att det saknas möjligheter för personer som rehabiliteras från missbruk. De anser att det skulle vara bra om det fanns möjlighet till arbetsprövning eller sysselsättning för dessa klienter där de får utföra praktiska uppgifter, till exempel vid snickeri. I dagsläget har de möjlighet att skicka personer till Enheten för arbetsrehabilitering och sysselsättning, men det är långa väntetider vilket blir ett stort hinder i planering och rehabilitering. Unga vuxna menar att det är svårt för dem att göra hemmaplanslösningar för dessa klienter, då det dröjer med insatser för

att få en sysselsättning/aktivitet/arbetsprövning. De har idag möjlighet till att skicka personer till Solareturen och Reko, vilket de anser är bra och Solareturen och Reko är mycket flexibla för att det ska bli bra för klienterna, men Unga vuxna upplever att det inte alltid är den matchningen som är den bästa utifrån målgruppen.

Vidare anser Unga vuxna att det vore bra om de hade tillgång/tillträde till Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar, till exempel svets, kock. Unga vuxna skulle då kunna stå för ett extra stöd till klienterna. Erfarenheten Unga vuxna har är att det är höga krav från Arbetsförmedlingen på personer som rehabiliteras från missbruk, att de behöver vara mycket stabila för att komma ifråga för sådan utbildningssatsning. För att undvika att en klient som går sådan utbildning ska falla ur vid bakslag i form av till exempel återfall, så tänker Unga vuxna att det kunde vara en kombination av extra stöd från kommunen, till exempel via Jobbcenter eller Enheten för arbetsrehabilitering och sysselsättning, och ett utökat samarbete med Arbetsförmedlingen möjliggöra för klienten att komma vidare och slutföra utbildningen, med allt positivt som det medför för klienten

Det kom också upp att det vore bra med resurser/insatser liknande IPS (Individual Placement and Support) att kunna skicka vidare till, med handledare som följer med och hjälper klienten komma igång med sin sysselsättning.

Vidare framkom att Unga vuxna ibland möter personer som vill vara inskrivna på Arbetsförmedlingen, men som inte riktigt fixar det. Det vore önskvärt med mer stöd på Arbetsförmedlingen till de personerna för att motivera dem att fortsätta.

Brister och behov enligt NotSchool

Brister som NotSchool kan se i kommunernas arbete med ungdomar 16-24 år är att fler verksamheter borde vara beredda att besöka ungdomarna i hemmet, om det endast är där de klarar av att träffas. Dessutom har NotSchool under åren sett mängder med projekt som tillfälligt gör en insats, för att sedan försvinna. Det borde vara mycket mer måluppfyllande att satsa lite mer på de existerande verksamheter som redan har den kunskap som behövs och som har arbetat fram metoder och erfarenheter. Det är också viktigt att samordna dessa verksamheter så att inte ungdomar "faller emellan stolarna", och att samordna dem över åldrarna, så att eleven inte behöver byta verksamhet onödigt ofta. Till exempel skulle det vara en vinst om grundskolorna ville ta till vara den kunskap NotSchool har i verksamheten i större utsträckning istället för att försöka skapa något nytt och eget från grunden. NotSchools erfarenhet från nya projekt är att de har ett "behov" av att få in ungdomar i sina verksamheter. Detta arbetssätt urholkar de ordinarie verksamheterna under projektiden och sedan när projektet slutar så finns inte resurserna kvar i de permanenta verksamheterna där de hela tiden borde funnits, anser NotSchool. Just i skolans värld finns också en rädsla för att

"specialverksamheter" växer sig för stora. Man vill minska ner på verksamhet som innehåller individuella anpassningar, trots att all kunskap, pekar på att andelen ungdomar som har behov av särskilda anpassningar ökar (se till exempel andelen unga med psykisk ohälsa). Då är det även naturligt att skolverksamheter som till exempel NotSchool som är riktade till dessa ungdomar måste växa för att möta behoven.

Brister och behov enligt Värmlands framtid Karlstad och Jobbcenter

Värmlands framtid vill köpa utredningar till ungdomar för att snabba på processen som Landstinget i Värmland ansvarar för. Detta för att det är viktigt för ungdomar att så snabbt som möjligt veta om man exempelvis har dyslexi och behöver specifika insatser i bland annat skolan.

Jobbcenter anser att det har varit kö och därför svårt att få in unga på Gemet. Gemet är organiserat under EAS (Enheten för arbetsrehabiliterande sysselsättning), och EAS ligger under Vuxenavdelningen.

Ett hinder som Jobbcenter anser måste förbättras är att ungdomar enbart har 90 dagar på sig från det att man anmäler sig på AF till det att man går in i jobbgarantin. Detta kan göra att deltagarna känner att det är hattigt/stressigt.

Brister och behov enligt projektkoordinatorerna på Värmlands framtid

- Det saknas insatser för ungdomar som är flyktingar eller nyanlända och som kommer hit med sina föräldrar. Dessa ungdomar får inte lika mycket stöd som ensamkommande.
- De anser även att det är tufft för de som slutar gymnasiet och ska börja jobba. Här behövs med stöd när ungdomarna ska ta steget samt mer information innan de slutar gymnasiet om hur det går till att söka jobb. Det behövs en smidig övergång.
- De anser även att man behöver samverka mer med elevernas föräldrar. Att kommunen (skola, försörjningsstöd), föräldrarna och Arbetsförmedlingen ska samarbeta.

Funderingar:

- Hur motiverar man de som hoppat av skolan och bor hos sina föräldrar?
- Arbetsförmedlingen vill att de unga ska börja studera, men vill de inte detta, då kan Arbetsförmedlingen inte göra något. Vad erbjuds om de unga inte vill plugga och vem är huvudman för det?

De säger att Kommunen ofta placerar ut ungdomar på ställen där de inte i längden kan fortsätta arbeta. Arbetsgivarna bör ha ett rekryteringsbehov och kommunen måste placera ut ungdomar på ställen där de senare kan få jobb och som ger relevant erfarenhet. Exempel en person som pluggar deltid till

snickare bör också arbeta på deltid som en snickare för att det ska vara relevant.

2.2.5 Sker verksamheter i privat, ideell eller offentlig regi?

Merparten av verksamheterna med undantag av Communicare bedrivs i offentlig regi. Communicare är en ideell förening. Därtill köps vuxenutbildning av externa leverantörer.

3 Referenser

Arbetsförmedlingen (2015) Kompetensförsörjning

Dua (2015) *Att utarbeta en lokal överenskommelse*. Hämtad från:
https://www.dua.se/sites/default/files/manual_overenskommelse_20150825.pdf (2015-08-28).

ESF-projektansökan (2015) Ung Horisont

Gymnasieförvaltningen (2015) Vuxenutbildningar

Konsult Arbetsgivarenheten (2015) Kompetensförsörjning

KARLSTADS KOMMUN

4 Bilagor

4.1 Bilaga 1 - Bristyrken definierade av Arbetsförmedlingen

Stor brist

Barnmorskor
Sjuksköterskor inom akutsjukvård
Barnsjuksköterskor
Distriktsköterskor
Sjuksköterskor (grundutbildade)
Operationssjuksköterskor
Geriatrisksjuksköterskor
Sjuksköterskor, psykiatrisk vård
Civilingenjörer, elkraft

Viss brist

Anläggningsarbetare
Bagare/konditorer
Bilmekaniker
Bussförare
Byggnadsingenjörer och byggnadstekniker
Civilingenjörer, bygg och anläggning
Civilingenjörer, elektronik och teleteknik
Civilingenjörer, kemi
Civilingenjörer, maskin
Controllrar
Distributionselektriker
Elingenjörer och eltekniker
Fritidspedagoger
Förskollärare
Golvläggare
Gymnasielärare i allmänna ämnen
Gymnasielärare i yrkesämnen

Fortsättning – viss brist

IT-arkitekter
Jurister
Kemiingenjörer och kemitekniker
Lastbilsförare
Lastbilmekaniker
Läkare
Lärare i grundskolans tidigare år
Maskiningenjörer och maskintekniker
Medicinska sekreterare
Murare
Målare
Optiker
Psykologer
Revisorer
Röntgensjuksköterskor
Specialpedagoger
Studie- och yrkesvägledare
Styr- och reglertekniker
Systemförvaltare/systemadministratörer
Tandhygienister
Tandläkare
Tunnplåtslagare
VVS-ingenjörer
VVS-montörer